

VORM

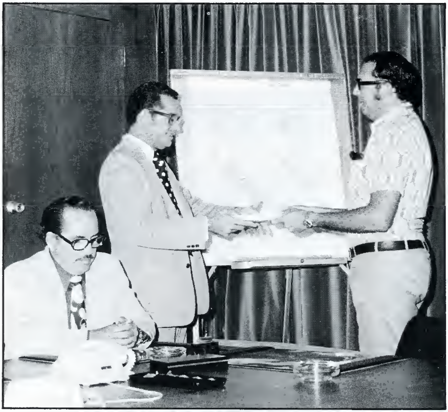

VORM

uitgave van de
vakbond leerkrachten
aruba

4e jaargang no. 9 november 1973

massale petitie

(foto's: A. Stolwijk)

hielp b.c. bij besluitvorming

vorm deze maand

Een aantal leraren van het Colegio Arubano gaat een hulpactie ondernemen t.b.v. de bewoners van het Isla di Ratón, een eiland in de Orinoco. Alvorens hiermee van start te gaan, willen zij eerst d.m.v. een brochure meer bekendheid aan hun streven geven. De VLA en Vorm hebben deze brochure voor het grootste deel voor hun rekening genomen en wij brengen hem in dit nummer.

*

De VLA houdt er niet van de gemoederen te verhitten, maar toen het niet anders kon zetten 613 leden hun handtekening om tot een gesprek met het bestuurscollege te komen, pag. 1, 2 en 3.

*

Juffrouw Wild (nu mevr. Krozendijk) begon in 1948 op de Rosaschool voor een eerste klas van 60 kinderen. Na drie maanden lag ze 's nachts stilletjes te huilen in bed. Dat waren nog eens tijden! Toen moest je kinderen leren op de w.c. zitten. Nu heeft ze alweer kinderen van die kinderen in de klas "and still going strong", pag. 4 en 5.

*

Op school ondergaat de ontmoedigde leerling een afstompingsproces, menige leerling leert er het denken af! Was stelling 10 de doodsteek voor het onderzoek? Of voor het onderwijs? Dr. A. C. Prins-Winkel zet nog een aantal puntjes op de i van Kabes Duru? pag. 7 e.v.

De redactie vergadert weer op 23 november om 8 uur.

Kopij inleveren t/m 28 november.

Gedurende de maand oktober zette de VLA de pogingen voort om tot een gesprek met het bestuurscollege te komen. Gezien de telegrammen- en de daaruit voortvloeiende ingezonden-stukkenoorlog werd al spoedig duidelijk, dat het bestuurscollege slechts gedwongen een gesprek zou toestaan. De VLA betreurt dit, aangezien zij er nimmer op uit is om conflicten te creëren, maar liever problemen uitpraat en oplost. Als vakbond kan en mag men echter nimmer accepteren, dat welke overheidsinstantie dan ook een aangevraagd gesprek uit de weg gaat of weigert.
Op 4 oktober besloot het hoofdbestuur een petitie te organiseren, zodat duidelijk zou worden, door hoeveel onderwijskrachten het VLA-verzoek om een gesprek gesteund werd. Hoewel deze petitie binnen een week 613 handtekeningen opleverde, kan het hoofdbestuur, hoewel de actie op zichzelf een geweldig succes was, hiermede toch niet blij zijn. Nimmer in de geschiedenis van de VLA is het voorgekomen, dat men door middel van een dergelijke actie, moest tonen, dat het de VLA ernst was met zijn acties. Hiermede werd eveneens aangetoond hoe slecht de contacten met de eilandelijke overheid inmiddels geworden waren.
Op 4 oktober besloot het hoofdbestuur eveneens alle schoolbesturen te bezoeken om een uitleg van de gang van zaken te geven en om te onderzoeken in hoeverre de schoolbesturen bereid waren om de VLA te steunen in zijn streven naar verwezenlijking van de regelingen voor de gehuwde vrouwelijke leerkrachten. Op korte termijn bleek het niet mogelijk om gesprekken met de VPCOA en de SOAA te realiseren.
Op donderdagmiddag 11 oktober deelde een ambtenaar van het schoolbestuur van het openbaar onderwijs mee, dat het *in de bedoeling* van het bestuurscollege lag om de VLA hoogstwaarschijnlijk in de loop van de volgende week voor een gesprek uit te nodigen. Gezien de verklaring van de gedeputeerde t.a.v. mandaten etc. en gezien het vergevorderde stadium waarin de petitie verkeerde, meende het hoofdbestuur toch tot aanbieding van de petitie te moeten overgaan, en tevens besloot het hoofdbestuur de eilandsraadsleden d.m.v. een brief in te lichten over de motieven die geleid hadden tot het aanbieden van de petitie en hen te verzoeken om te helpen te bevorderen, dat in de toekomst een redelijke en soepeler communicatie met het bestuurscollege mogelijk zal zijn. De MEP reageerde hierop door een eilandraadsvergadering aan te vragen.
Het is een ieder bekend hoe het bestuurscollege middels een persverklaring reageerde op het aanbieden van de petitie. Om de gemoederen niet verder te verhitten heeft het hoofdbestuur op deze verklaring niet meer gereageerd.
Het bestuurscollege nodigde tenslotte de VLA uit voor een gesprek op 19 oktober. In verband met de uitnodiging van informateur Evertsz werd dit gesprek echter verschoven naar maandag 22 oktober. Een verslag van dit gesprek verscheen inmiddels in Tussenvorm.
Op dinsdagavond 23 oktober vond een gesprek plaats met de vertegenwoordigers van de 3 fracties in de eilandsraad, de heren Alders (PPA), Croes (MEP) en Yarzagaray (AVP). Tijdens dit gesprek stelde de VLA duidelijk, dat men wilde voorkomen, dat de zaak in de politieke sfeer getrokken werd. De VLA is niet tegen het bestuurscollege, maar wil juist een goede communicatie met het bestuurscollege hebben.

MASSALE PETITIE

Zoals te verwachten was, bracht de eilandsraadsvergadering weinig nieuws naar voren. De gedeputeerde bleef tegenover de eilandsraad stellen, dat het onwaarschijnlijk is, dat het hoofd onderwijszaken, mede aan de hand van het door hem ingediende advies, de door de VLA genoemde uitspraken heeft gedaan. Sterker nog, het genoemde hoofd onthoudt zich van advies in verband met het voorlopige karakter van de regeling. Het bestuurscollege blijft op het standpunt staan dat 3-jarige contracten bezwaren met zich meebrengen, t.a.v. het benoemingsbeleid (werkeloze APA-nen) en de financiële konsekwenties. Er zijn ook problemen met de uurleerkrachten. Tegen een zwangerschapsregeling heeft men niets, maar regeling van dit punt regardeert het land.
De gedeputeerde blijft van mening dat de VLA onjuist gehandeld heeft en hem publiekelijk beschuldigd heeft van o.a. contractbreuk. Toen de gedeputeerde de VLA publiekelijk in de gelegenheid stelde om dit waar te maken, ging de VLA een antwoord uit de weg en vergaloppeerde zich hiermede, volgens de gedeputeerde. Hiermede was voor hem alle reden aanwezig om een gesprek te weigeren. Ook het uitblijven van de contactcommissie is volgens de gedeputeerde voornamelijk aan de VLA te wijten. Aanvankelijk was er aan de contactcommissie geen behoefte en toen de VLA deze beheofte wel voelde, kwam ze met een nieuwe opzet van de commissie hetgeen installatie aanmerkelijk vertraagde. Ten aanzien van de contactcommissie het volgende:
De gedeputeerde springt hier wel lichtvaardig met de feiten om. In oktober '72 intensiveerde de VLA haar pogingen om de contactcommissie bijeen te krijgen. Op een vergadering van 26 maart '73 stelde de VLA de aanwezige schoolbesturen een uitbreiding van de contactcommissie voor. Toen de VLA op 6 april de gedeputeerde verzocht de contactcommissie bijeen te roepen, stond de uitbreiding van de contactcommissie nogmaals als een der onderwerpen van gesprek op de agenda. Echter eerst op 14 juni ontving de gedeputeerde de VLA (en niet de contactcommissie). Hij beloofde toen de contactcommissie nieuwe stijl in de eerste twee weken na de grote vakantie bijeen te roepen. Tijdens de laatste eilandsraadsvergadering vermeldde de gedeputeerde wel dat in het gesprek de zaken uitgepraat waren en dat men tevens voornemens was om tot een betere communicatie in de toekomst te komen.

De VLA wil bij dit laatste aantekenen, dat het triest is, dat het bestuurscollege een standpunt bepaalde zonder over de juiste inlichtingen aangaande de regeling te beschikken en zonder te beschikken over cijfermateriaal. De VLA heeft dit cijfermateriaal wel en kan hiermee aantonen, dat er in de komende 3 jaren geen leerkrachten op straat zullen blijven staan en dat er dus geen financiele konsekwenties zijn. Ondanks dit bewijsmateriaal handhaaft het bestuurscollege zijn standpunt.
Concluderende meent de VLA te mogen stellen dat de overheid in deze te weinig flexibel is geweest. Zelfs al zou de gedeputeerde terecht van mening zijn geweest, dat de VLA onjuist handelde, dan had hij dit in het eerste gesprek duidelijk kunnen maken. Dan zou inderdaad gebleken zijn, dat alles op een communicatiestoornis berustte en zou d.m.v. een gemeenschappelijke verklaring een en ander rechtgezet kunnen zijn. Doordat de overheid echter formeler middelen gebruikte om moeilijkheden uit de weg te gaan, escaleerde het probleem, hetgeen niet nodig was.
De VLA hoopt tenslotte, dat de eerste blijken van de beloofde verbeterde communicatie spoedig gegeven mogen worden.

Hoofdbestuur VLA

73 . Amigoe

Ondanks toezegging gesprek op

11 oktober toch VLA-petitie op 12 okt.

BC: steeds bereid om vakbonden te ontvangen

Uit bovenstaande kop zou men kunnen concluderen dat de VLA-petitie volkomen overbodig is geweest; het bestuurscollege was altijd bereid de VLA te woord te staan, waarom dan die petitie? Maar de zaken lagen wel eventjes anders. Dat blijkt ook duidelijk uit het telegram dat het bestuurscollege op 19 september aan de VLA stuurde en waar o.a. in stond: ". . . heeft door u aangevraagd gesprek in dit stadium weinig zin". Wie hieruit een bereidheid tot gesprek kan lezen, beschikt wel over een zeer eigenaardig taalgevoel. Verder stond in het telegram: "Zullen u bij monde gedeputeerde van onderwijs laten weten wanneer gesprek kan plaats vinden". De gedeputeerde nam echter wel wat lang bedenktijd. Op 4 oktober begon de petitie te lopen. Naarmate het aantal handtekeningen groeide werd de gedeputeerde blijkbaar besluitvaardiger. Op 11 oktober kwam dan de toezegging, de petitie had al zijn uitwerking gehad voordat hij was aangeboden. De aanbieding op 12 oktober was slechts een fotmaliteit; maar wel een nuttige. Omdat op deze manier duidelijk werd gemaakt, wat er voor nodig was om het bestuurscollege zover te krijgen een datum te noemen, waarop het aangevraagde gesprek kon plaatsvinden.

J.J.

vormpjes

Mej. Ludwina Pourier heeft nog een kleine 40 l.p.'s te koop van een kleutermusical, op de plaat gezet door de kinderen van de Agnes kleuterschool op Curacao, o.l.v. Eric La Croes en René Rosalia. Insiders zijn enthousiast. Prijs f. 10,—. Mej. Pourier is overdag te bereiken op het departement van onderwijs en thuis in de Colombiastraat 11.

VORM
uitgave van de vakbond leerkrachten aruba

redactie:	j. jutten, g. j. kolmus, o. uyen, mej. e. polak, f. bayens
redactieadres:	paradera 82
financiële leiding:	o. uyen, rooi bosal 20 bank: a.b.n., banknr. v. 62583 t.n.v. „vorm"
layout:	j. en r. de graaff
tekeningen en omslagontwerp:	j. g. m. strick
drukkerij:	v.a.d.

abonnementen (op aruba alleen voor personen buiten het onderwijs): f. 15,— per jaar.

hoofdbestuur vla:

voorzitter:	p. e. croes, emmastraat 40, tel. 1790
secretaris:	c. betram
penningmeester:	j. van dijk, p.o.b. 517
leden:	j. j. n. kuiper, v.w.o./h.a.v.o. mevr. c. norder, mavo en pub. rel. f. bayens, n.o. mej. t. pengel, b.b.o. h. oplaat, b.o. mej. m. pieters, v.o.
bestuursadres:	p.o.b. 582, oranjestad
vergaderplaats:	commercial building, wilhelminastraat 40, tel. 4219. vla-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.
rechtskundigadvies:	u kunt zich wenden tot de heren k. norder, spaans lagoenweg 15, tel. 7191 en j. klein, brazil 23, tel. 7255.

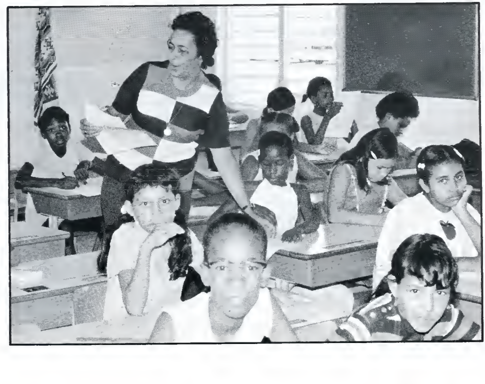
juffrouw wild (sinds kort mevr. krozendijk)
25 jaar in dienst van het onderwijs:

tekst: j. jutten
foto's: r. de graaff

"vroeger waren veel gehoorzamer"

— Mevrouw Krozendijk, u bent dit jaar 25 jaar bij het onderwijs, was dat al die tijd op Aruba?
Mevr. K.: Jazeker, op 8 september 1948 kwam ik voor het eerst voor de klas op de Rosaschool, die heet nu Rosa College; daarna heb ik gewerkt op het Maria College, de Heilig Hartschool, het Philomena College, de Theresiaschool, het Maria Goretti College en sinds 1968 sta ik aan het Fatima College.
— Uw eerste klas op de Rosaschool, wat was dat voor een klas?
Mevr. K.: Dat was een eerste klas van maar liefst 60 kinderen.
—Hoe oud was u toen?
Mevr. K.: 18 jaar.
— Weet u zich eigenlijk nog iets te herinneren van uw eigen tijd als schoolkind?
Mevr. K.: Dat is wel erg lang geleden. Ik zat op de Mariaschool, waar Zr. Meletia hoofd was. Veel weet ik me daar niet meer van te herinneren, maar ik weet nog wel dat ik een keer in de derde klas flink gevochten heb. In de vierde klas was mevr. Kelkboom mijn onderwijzeres.
— Vond u het prettig op school?
Mevr. K.: Ja, de zusters waren erg lief voor ons. Thuis werd ons geleerd dat we de onderwijzeres als onze tweede moeder moesten beschouwen.
— Kunt u zich nog een paar klasgenoten uit die tijd herinneren?
Mevr. K.: Nou, nou, nou, dat is niet eenvoudig, dan moet ik wel erg diep graven. Ja, Clarisse Williams, een zus van Doc Williams. Kent u Doc?
— Jawel (natuurlijk, wie kent die nou niet).
Mevr. K.: Verder herinner ik me nog Geertruide Berklay, die was altijd de knapste van de klas. Zij is nu mevr. Lopez Henriquez. En verder de zusjes Helen de Bie — nu mevr. Koolman en Ilva de Bie — nu mevr. Paris. Die twee beschermden elkaar altijd, als je ruzie had met de een, kreeg je ook de ander op je dak. En mevr. Rosenstand.
— Wat voor spelletjes speelde u in die tijd?
Mevr. K.: Touwtjespringen . . . pele, dat was een soort hinkelspel en slagbal, dat noemden wij "bomba". Ik kan me nog herinneren dat Clarisse Williams daarbij een keer viel en haar been brak. Daar schrokken wij wel van, we hebben toen een tijd lang geen bomba meer gespeeld.
— Wat herinnert u zich als hoogtepunt uit uw schooltijd?
Mevr. K.: Tja, veel bizonders hadden wij niet, geen schoolreisjes, geen sinterklaasfeest of zo. Maar de verjaardag van de koningin, koningin Wilhelmina op 31 augustus was wel altijd een feest voor ons. We kregen dan een witte jurk aan, witte sokken en een oranje sjerp om. En zo gingen we in optocht naar het plein voor het gerechtsgebouw, voor de aubade. Een band van de frères zorgde voor de muziek.
— Welke liedjes moest u zingen?
Mevr. K.: Wel, eh, Wilhelmus van Nassouwe, Wien Neerlands bloed door d'ad'ren vloeit.
— Ha ha ha, — sorry.
Mevr. K.: . . . en Heb je wel gehoord van de zilv'ren vloot. Daarna gingen we in optocht weer naar school terug en dan kregen we een zakje snoep. Als je niet mee was gegaan naar de aubade, kreeg je niets. 's Middags werd er overal feest gevierd, net als nu. Overal waren spelletjes en wat ik het mooist vond, was de palu di seba en sutamento cusinchi. Bij dat laatste zaten twee mannen op een balk en moesten ze proberen elkaar af te slaan met kussens.
— Hoe waren de schooltijden in die dagen?
Mevr. K.: van 8.30 tot 12 uur en 's middags van 1 tot 3 uur. En dat iedere dag, een vrije middag was er niet bij, dat kwam later pas. Wel waren we zaterdags vrij.
— Wat heeft het meest indruk op u gemaakt in die periode.
Mevr. K.: Dat was de oorlogstijd; er kwamen toen soms zware tanks voorbij onze school rijden. En dan was er soms alarm en wij moesten dan onder de bank duiken. Doodeng vonden we dat. Wat hebben we veel gebeden in die tijd.
— Hoe verliep het verder met uw opleiding?
Mevr. K.: Tot en met de 8e klas bleef ik hier op de Mariaschool; daarna ging ik naar een meisjesinternaat op Curacao. Ik was toen 13 jaar. Daar bleef ik 5 jaar. Mevr. Ho Kang You, die toen nog juffrouw Sprockel heette, was onze lerares aardrijkskunde. Zij was altijd ontzettend geduldig, ik heb nog nooit iemand meegemaakt die zoveel geduld had als zij. In '48 behaalde ik mijn 4e rang. Maar over het algemeen was die Curacaose periode geen

de kinderen

✱

NASCHRIFT:
Kom, wie heeft er nog meer verhalen uit de oude doos? Schrijf eens wat op, en stuur het naar de redactie van Vorm, leuk voor het decembernummer.

prettige tijd, ik voelde me er niet thuis.
— En toen begon u dus te werken, u studeerde niet verder?
Mevr. K.: Nee, mijn vader had inmiddels geen werk meer en mijn moeder vroeg me of ik haar wilde helpen de kleintjes te onderhouden. Wij hadden een gezin met 7 kinderen en ik was de oudste.
— Hoeveel verdiende u toen?
Mevr. K.: Ik begon met f. 281,— per maand.
— U kwam dus voor een klas van 60 kinderen op de Rosaschool, dat moet verschrikkelijk geweest zijn.
Mevr. K.: Dat was het ook. Ik deed erg mijn best, maar ik zag vrijwel geen vooruitgang. Na drie, vier maanden kon ik er 's nachts niet meer van slapen, dan dacht ik bij mezelf: "stel je voor dat er dertig kinderen blijven zitten, dan word je eruit geschopt, want dan ben je geen goede onderwijzeres". En dan lag ik soms stilletjes te huilen. Maar gelukkig werd ik niet aan mijn lot overgelaten, ik werd geholpen door een zuster met veel ervaring in de eerste klas. Ieder zaterdag moest ik een verslag inleveren van de afgelopen week en daarna werd ik geholpen met de voorbereiding van de lessen van de komende week. Toch had ik er na dat eerste jaar geen zin meer in, ik wilde stoppen, een ander baantje zoeken. Maar mijn moeder zei: "Ga door, je moet me helpen met de kleintjes".
— Als u de school van vroeger vergelijkt met nu, is er dan veel veranderd?
Mevr. K.: Niet zo erg veel, geloof ik, maar er zijn natuurlijk wel verschillen. Toen ik pas begon schreven de kinderen nog op een lei. Als de griffel brak moesten ze zelf een nieuwe betalen. Schrijven leren doen we nu in alle stilte, maar vroeger werd er bij gezongen. Leren lezen bestond hoofdzakelijk uit het opdreunen van woorden: Aap, roos, zeef, muur. Vaak waren er geen boeken genoeg; en als we met de kinderen wel eens een balspel wilden doen, moesten ze zelf een bal meenemen. Verder mochten de kinderen van 5 en 6 geen papiamento spreken op de speelplaats, maar dat was niet te controleren.
— Hoe was het contact met de ouders?
Mevr. K.: Dat was er niet. Er was geen ouderavond, de ouders kwamen niet op school en wij gingen niet op huisbezoek. Er was niemand die je daarop wees. Soms ontmoette je wel eens een ouder op straat, dan werden er wel een paar woorden gewisseld.
— Waren er veel arme kinderen?
Mevr. K.: Er waren nogal wat kinderen die begerig zaten te kijken als de anderen hun broodje opaten. Als je dan vroeg of ze niet gegeten hadden kreeg je geen antwoord, daar schaamden ze zich voor. Er waren ook heel wat kinderen die thuis geen moderne w.c. hadden. Dus wij moesten ze op school leren op de w.c. te zitten. Voor de pauze gingen ze in een rij naar de w.c. Een keer was een meisje naar de w.c. gegaan, maar ze kwam er niet meer uit. Dat kind kon de deur niet open maken. We zijn wel een half uur bezig geweest om die deur open te krijgen. En toch was het een heel eenvoudig haakje, maar ja, ze had het nooit geleerd, voor haar was het vreemd.
— Kunt u zich nog collega's herinneren van zo'n 25 jaar geleden?
Mevr. K.: Eens kijken . . . ja, mevr. Carmen Lampe-Maduro, mevr. Diana Morales, mevr. De Cuba en mevr. Digna Herrera-Laclé.
— Was er ook een vakbond voor leerkrachten in die tijd?
Mevr. K.: In de 50-er jaren had je de St. Thomasbond; die organiseerde fuifjes, vergaderingen en uitstapjes.
— Als u nu terugkijkt, wat vindt u dan het meest veranderd in die vijfentwintig jaar?
Mevr. K.: De kinderen. Vroeger waren de kinderen veel gehoorzamer. Je hoefde maar eenmaal wat te zeggen en het gebeurde direct. Nu moet ik iedere dag brommen. De kinderen gebruiken nu ook veel meer lelijke woorden, vieze woorden dan vroeger. Vroeger gebeurde dat natuurlijk ook wel eens, maar de kinderen schrokken er dan zelf van. Nu houden ze niet eens hun mond dicht als er een leerkracht in de buurt is; ze vinden het al heel gewoon.
— Dus u heeft nu minder plezier in uw werk dan vroeger.
Mevr. K.: Nee, toch niet. Aan die hele zoete kinderen had je ook niets. Vroeger kon je soms honderd vragen stellen maar je kreeg geen antwoord. Nu zeggen ze je alles in het gezicht; de kinderen zijn veel spontaner geworden.
— En de resultaten, is het waar wat zo vaak gezegd wordt dat het peil achteruit is gegaan?
Mevr. K.: Dat wordt wel vaak gezegd ja, maar volgens mij zijn de resultaten nu beter dan vroeger.

Juffrouw Wild en de 1e klas op de Rosaschool in 1950. Enkele namen: zittend op de eerste rij, uiterst links op de foto: Emilia Quandt (van haar heeft mevr. K. nu een kind in de 4e klas van het Fatimacollege), daarnaast Teresia Titre; daarnaast Norma Pers; dan, zesde van rechts: Filomena Zievinger en uiterst rechts, het meisje met de strik in het haar: Magdalena Koolman. Op de tweede rij, tweede kind aan de linkerkant: Mirta Luidens; daarnaast, breed lachend: Lilian Maduro en daarnaast Aura Zievinger; dan een kind overslaan en dan komt Mercedes, het duveltje van de klas. Dan op de derde rij, het derde kind van links: Aura Sanchez en helemaal op de bovenste rij uiterst links: Alicia Krozendijk.

OPROEP voor ALGEMENE LEDEN-VERGADERING

Het hoofdbestuur van de VLA nodigt hiermede alle leden uit voor het bijwonen van een Algemene Ledenvergadering.

DATUM: DONDERDAG 22 NOVEMBER
TIJD: 8.00 UUR P.M.
PLAATS: KAS DI KULTURA

agenda

1. ***Opening***
2. ***Mededelingen van het bestuur***
3. ***Notulen***
4. ***Aanvullende begroting 1973***
5. ***PAUZE***
6. ***Vakbondsgebouw***
7. ***Rondvraag***
8. ***Sluiting plm. 10.30 uur p.m.***

Wie bovenstaande agenda bekijkt, zal zich misschien afvragen, waarom die dingen altijd zo droefgeestig moeten zijn. Mededelingen, notulen, een aanvullende begroting, dat zijn nou niet bepaald zaken om voor uit je hangmat te komen. Kon er bij wijze van intermezzo niet eens een zanger(es) tussendoor, of nog een stukje Noche Arubiano, of desnoods, desnoods één kroketje?
Toch mag dit geen argument zijn om weg te blijven van de komende Algemene Ledenvergadering. Leerkrachten dienen zich bewust te zijn van het enorme belang dat het onderwijs voor de samenleving heeft. Steeds meer gaat men inzien dat het onderwijs waarschijnlijk het belangrijkste middel is, waarmee wij de maatschappij waarin we leven kunnen veranderen. De grote hoeveelheid kennis en inzicht van de onderwijs-praktijk die men binnen de vakbonden van leerkrachten kan aantreffen, komt men nergens anders tegen. Daarom kunnen de vakbonden van leerkrachten ook niet buitenspel blijven bij het bepalen van de onderwijspolitiek van een land (of eiland). De VLA heeft er dan ook voortdurend naar gestreefd, een vooraanstaande plaats in te nemen op dit gebied. Dat deze rol ook langzamerhand door de overheid erkend gaat worden, moge blijken uit het gesprek dat informateur Evertsz met de VLA had, tijdens zijn voorbereidingen om tot een nieuwe regering te komen. De verantwoordelijkheid van de vakbond komt echter voor een evenredig deel neer op ieder van ons afzonderlijk. Dat is dan ook de reden om op 22 november a.s. aanwezig te zijn.

J.J.

FEDERACION DI SINDICATONAN ARUBANO (FESINA)

OPEN BRIEF aan:

Zijne Excellentie,
de Minister President
Ronchi Isa
Fort Amsterdam
Willemstad - Curacao

Excellentie,

Namens de FESINA-Federatieraad, bijeen op 30 augustus 1973, wil ik U het volgende ter kennis brengen:

a. De FESINA vertegenwoordigt de meerderheid van de Arubaanse werknemers.
b. De FESINA betreurt de gang van zaken in verband met de nog steeds stijgende prijzen van de eerste levensbehoeften.
c. De FESINA zou gaarne van U vernemen waarom zij bij de vergaderingen gehouden tussen 25 juli en 22 augustus geen uitnodigingen heeft ontvangen om deel te nemen aan het overleg inzake van het onder punt b genoemde.
d. De FESINA betreurt het ten sterkste dat de regering tot op de dag van vandaag geen stappen heeft ondernomen om te komen tot de oprichting van een Inkoopcentrale.
e. De FESINA meent dat Aruba nog steeds deel uitmaakt van de Nederlandse Antillen en meent daaraan het recht te ontlenen om van haar regering te eisen dat binnen de kortst mogelijke termijn de commissie ter bestudering van de inkoopcentrale bijeen wordt geroepen. De FESINA heeft reeds eind juli haar vertegenwoordigers voor deze commissie benoemd, bij name de heren R. Janga en A. Quandt.
f. De FESINA is en blijft bereid met deze en een volgende regering samen te werken om sociale rechtvaardigheid, sociale zekerheid en arbeidsrust op de Antillen en op Aruba in het bijzonder te verwezenlijken. Deze samenwerking kan echter alleen dan werkelijkheid worden als de overheid de FESINA als gesprekspartner erkent. Maatregelen in het kader van bovenstaande problematiek dienen vooraf met de FESINA besproken te worden. De adviezen van FESINA dienen terdege bestudeerd en in overweging genomen te worden.
g. De FESINA verklaart hierbij uitdrukkelijk dat zij geen enkele andere vakcentrale, vakbond of vakbondsleider, dan de door haar schriftelijk benoemde accepteert om namens haar met de regering in contact te treden of te onderhandelen.

In de hoop dat U van de bovenstaande punten goede nota neemt en dat U ten spoedigste Uw antwoord ons doet toekomen,

Hoogachtend,
FEDERACION DI SINDICATONAN ARUBANO

de heer C. D. Richardson,
Secretaris Generaal

isla
ratón
eiland helpt eiland

volkerenmoord onder de indianen in zuid – amerika

Sinds maart 1968 wordt via de pers de aandacht van de hele wereld gevestigd op verschillende vormen van volkerenmoord die plaatsvinden onder de Indianen in Zuid-Amerika. Aanleiding hiertoe was de rechtzaak in Colombia tegen de moordenaars van veertien Cuivas-Indianen, die uitgenodigd waren op een boerderij om te komen eten, en daar waren afgemaakt met geweren en kapmessen. Commentaar van een van de beschuldigden: "Voor mij zijn de Cuivas beesten". Ze werden vrijgesproken. In feite is dit stelselmatig opjagen van deze eigenlijke bevolking van Zuid-Amerika al vier eeuwen aan de gang, sinds de Spanjaarden en Portugezen de Inca-cultuur grotendeels onder de voet liepen.

De Indianen in het Braziliaanse Amazonegebied moeten wijken voor de grote wegen die door het oerwoud worden aangelegd. Ze hebben bericht gekregen, dat ze uit een gebied van 90 km aan beide zijden van de weg worden geëvacueerd, hoewel ze grondwettelijke garanties hebben voor het gebied waarin ze leven. Tweehonderd Braziliaanse geleerden hebben in een protest aan de Braziliaanse regering als hun mening te kennen gegeven, dat binnen twee jaar geen zelfstandige stam meer in Brazilië zal leven.

Een Rode Kruisrapport:
De Indianen zijn apatisch en in slechte gezondheid. Ze verkeren in een werkelijk wanhopige situatie en als er in de nabije toekomst geen hulp komt zullen deze dorpen waarschijnlijk volledig uitsterven.

ISLA RATÓN

Drie uur vliegen van Caracas, en vanaf Puerte Ayacucho nog vele uren per boot over de immense Orinoco, ligt, midden in de rivier, Isla Ratón, het ratteneiland. Als je er overheen vliegt heeft het de vorm van een rat. Ongeveer twaalf jaar geleden kreeg de Nederlandse pater Herman Feddema het Ratteneiland aangewezen. Zijn kritiek op de gevestigde orde en op de wijze van missioneren onder de Indianen hadden hem in moeilijkheden gebracht en men wilde hem naar Nederland terugsturen.
Ratteneiland was zijn laatste kans. Het was een oord van verschrikking, niet alleen door de temperatuur van meer dan veertig graden Celsius en het vochtigheidsgehalte van de lucht, dat soms meer dan 95 procent is, maar vooral ook door de vele muskieten, de slangen, de ratten en het slechte eten.
In die twaalf jaar is op Isla Ratón het project opgezet dat in het begin ondenkbaar leek: in wat wel de Groene Hel genoemd wordt, is Wahari, de Indianenjongensstad gesticht.

kritiek

De critici zeiden: "Als Indianen al mensen zijn, dan zijn ze toch zeker niet intelligent. Bovendien wonen er langs de Orinoco, in de oerwouden van de Cipapo, de Cuao, en de opper-Cuao, twaalf verschillende stammen, die elkaars taal niet spreken en elkaar al sinds mensenheugenis hebben bevochten. Hoe wil je de zonen daarvan samen grootbrengen?" Anderen zeiden: "Laat die Indiaan toch in zijn natuurstaat leven. Hij is er gelukkig. Hij woont er in een paradijs. Moet je hem onze beschaving bijbrengen die al zoveel ongeluk heeft veroorzaakt?"
Maar het was Herman Feddema duidelijk geworden dat dit een te romantische kijk op de zaak was. De confrontatie met de Westerse beschaving is niet tegen te houden en ze is dodelijk voor de Indianen. Ze zijn niet opgewassen tegen onze ziekten, onze veroveringsdrang en onze leefgewoonten. Feddema had jaren tussen de verschillende Indianenstammen rondgezworven en gezien hoe de Indianen sterven aan de ziekten van de blanken, zoals griep, t.b.c., mazelen, waterpokken, kinkhoest en malaria. Hun weerloosheid werd nog vergroot door de eenzijdige voeding, zodat tijdens epidemieën hele stammen gedecimeerd werden.

wahari

Er moest hulp geboden worden, maar op zo'n manier dat de authenticiteit van de Indianen niet verloren zou gaan. Het stamverband, de tradities en de cultuur van de Indianen moesten bewaard blijven. Het idee dat de Indianen alleen in hun kinderen geholpen kunnen worden leidde tot de oplossing van Herman Feddema: een school waar Indianenjongens dingen leren die ze in hun vakanties en na hun schooltijd in hun woonplaats in praktijk kunnen brengen. Langzamerhand won hij het zelfvertrouwen van de vaak achterdochtige Indianen en toen hij dit eenmaal had, kon hij twaalf ouders overhalen hun zoon naar Isla Ratón te sturen. Ze kwamen in hun lange kano's, zeiden geen woord, keken wat rond, bleven ernstig, en vertrokken zwijgend zonder een groet, niet eens omkijkend naar hun zoon die achterbleef, want een Indiaan toont zijn gevoelens niet.
Zo begon het: een Nederlandse pater en twaalf Indiaanse jongens van vier verschillende stammen. Er was een eetzaaltje en een keukentje; er werd geslapen in hangmatten. W.c.'s, waterleiding en elektriciteit waren er niet. Ze bouwden zelf een klaslokaaltje en een huisje. Er was geen geld en wanneer ze niets schoten was er ook geen eten. Wanneer

kinderen van de eerste wouden

De vogelvrijen van de wereld,
kinderen van de eerste wouden,
genesis-mensen,
hoeven niet dood,
niet allemaal;
scheppen nog zuiver leven uit
de vier elementen van het begin.
Weggejaagde vogels,
schuilend in de takken van
de Amazone,
mijden ze onze wegen;
lopen op hun tenen door de bossen,
schuw van verraad;
houden zich stil
en willen leven,
rust om te leven,
ademhalen na de jacht.

De laatste vogelvrijen van de wereld,
weggedrongen uit ons midden,
weggeschoten,
weggeschopt,
dragen in berooide handen
de tekenen van Gods eerste spreken
de sleutel van het eerst verstaan.
Wie weet hun schuilplaats,
hun hunker,
hun pijn?
Wie kent hun stilte,
hun geruisloze paden,
hun prachtig geheim?
Zonder deze vogelvrijen
zou de wereld wèl de wereld,
maar een armer wereld zijn.

MEINDERT MULLER

ze wel wat schoten maakten de jongens net als thuis zelf hun eten klaar. Ze dronken het water uit de rivier.
's Avonds werd er bij een kampvuur nog wat nagepraat. Na enkele maanden begonnen de jongens te vertellen over hun leven in de hut, de chiruata, en Feddema stimuleerde de verhalen om ze later in zijn lessen te kunnen gebruiken. Hij leerde dat de Piaroa niet jaagt op de Danta, de Tapir, omdat hij Wahari is, de god van de Piaroa's. De Piaroa's zien hem als de schepper van hun ras. Daarom gaf Herman Feddema zijn school de naam Wahari.

De jongens van de verschillende stammen werden vrienden, wat verrassend was, want normaal voelt iedere stam zich superieur ten opzichte van de andere en bewaren alle stammen in het gunstigste geval een enorme afstand van elkaar. Op Wahari leerden de kinderen Spaans, zodat ze met elkaar van gedachten konden wisselen.

ziekte

Het aantal jongens groeide aan tot dertig en toen werd Herman Feddema ernstig ziek. De raadgevingen van een brujo (tovenaar) van de Piaroa's hielpen niet, en net toen hij op het punt stond om de jongens maar naar huis te sturen, arriveerde als uit de hemel gevallen, Piet Uiterwaal, die jarenlang als ziekenverpleger bij de Wayca-stam had gewerkt. Hij bleef op Wahari. Samen bonden ze nu de strijd aan tegen vooroordeel en onbegrip met geen ander ideaal dan de Indianen te redden van een onherroepelijke dood en dus van het uitsterven van hun stam. Piet Uiterwaal kende het oerwoud en zijn gevaren. Hij kende ook de onverschilligheid van de buitenwereld voor het leed van de Indianen. Hij wist dat artsen niet dan met de grootste moeite ertoe overgehaald konden worden om naar de jungle te komen. Hij had de opvatting bestreden dat een Indiaan maar een Indiaan is en Indiaan moet blijven, een opvatting, geboren uit een afschuwelijke onverschilligheid voor het lot van deze autochtone bevolking van Amazonas.
Omdat de artsen nu eenmaal niet kwamen, had hij in Caracas een cursus gevolgd in ziekenverpleging en daarom was hij eigenlijk de enige "blanke dokter" in het stroomversnellingsgebied van de Wayca-Indianen. In die functie bestreed hij veel epidemieen, zoals o.a. malaria.

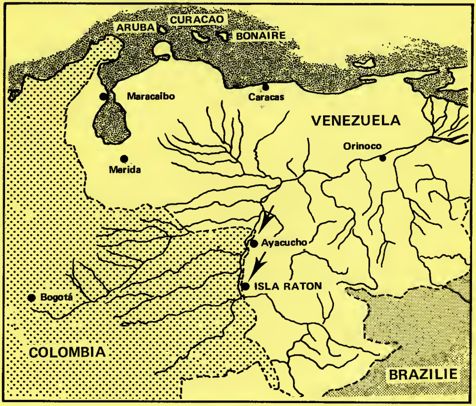
"op wahari sterven geen indianen"

Epidemieën hangen als het zwaard van Damocles boven de oerwouden van de Orinoco. Epidemieën die voor de westerse wereld vrij ongevaarlijk zijn, maar de dood kunnen brengen aan hele Indianenstammen. Eén epidemie bestond b.v. uit mazelen en kinkhoest, waaraan ook de ouderen stierven. Normaal sterft meer dan 80 procent van de kinderen aan mazelen. Op Wahari lagen op een bepaald moment meer dan veertig jongens in hun hangmatten. De dokter

in Puerte Ayacucho, waar onmiddellijk contact mee opgenomen werd, liet eenvoudig niets van zich horen, op die manier zijn ongeïnteresseerdheid tonend voor de Indianen van het binnenland. Steeds meer sterfgevallen werden gemeld. Herman Feddema liet toen het bericht verspreiden dat ze op Wahari op het Ratteneiland moesten komen, waar ze behandeld zouden worden. Ze kwamen. Ze droegen hun zieken uit hun kano's en die gingen zwijgend in de hangmatten liggen wachten tot ze behandeld zouden worden. Zonder veel hoop, want de geesten waren sterker gebleken dan de brujo's. De paters moesten toen vechten tegen de epidemie en tegen de merkwaardige behandelingen van de brujo's die soms meekwamen. Ze deden de vreemdste dingen: ze stopten de oren en de neus van de kinderen vol met koemest of bonden hun touwen om de borst. Da paters moesten hiertegen optreden met de kans dat ze aan populariteit zouden inboeten. Inmiddels bleven de Indianen komen tot er zo'n tweehonderd mensen op Wahari waren, waaronder negentig zieken. De rest ging op jacht en op visvangst en kookte het eten en Wahari leek één groot ziekenhuis.
Maar door het oerwoud ging het gerucht dat op Wahari geen Indianen stierven, dat de geesten het niet tegen de blanke brujo's konden opnemen. Op deze manier wonnen Herman Feddema en Piet Uiterwaal het complete vertrouwen van de Indianen.

wahari nu

Op dit moment wonen er op Wahari ongeveer honderdtwintig jongens, die les krijgen van Herman Feddema, Piet Uiterwaal en Henh Bennehey. En van een paar Indiaanse jongens die al zover zijn dat ze fungeren als een soort hulponderwijzer, die de kleinste jongens opvangen in hun eigen taal en hun Spaans leren. Verder zijn er ongeveer tachtig meisjes die onder leiding staan van een paar Venezolaanse nonnen. De dagindeling is als volgt: na het ontbijt gaan de jongens met een pater een uur op het land werken. Ze verbouwen hier hun eigen voedsel en de Indiaan die van oorsprong geen landbouwer is, leert naast zijn maniokplant andere groenten en vruchten kennen en de manier waarop ze in het oerwoud verbouwd kunnen worden. Daarna wordt er les gegeven in o.m. lezen, schrijven, rekenen en Spaans. In de koelere tijd zijn er 's middags ook lessen; als het te warm is zijn de jongens vrij om te spelen, te zwemmen, te jagen, te vissen of een potje te koken. Aan het eind van de middag gaan ze nog een uurtje naar het land en na het avondeten wordt er wat gepraat of gedanst. Om tien uur ligt iedereen in zijn hangmat en is het doodstil en donker. Alles op Wahari is er op gericht dat de jongens dingen leren die voor hun stam nuttig zijn. In de vakanties gaan ze terug naar hun hut, soms op een afstand van drie weken varen van de school, helpen daar mee, en na de vakanties komen ze weer terug, niet allemaal tegelijk, want een datum is voor een Indiaan een moeilijk te bepalen iets.

het succes

De kinderen die de school afgemaakt hebben keren voorgoed terug naar hun hut. Ze zijn door de jaren van betere voeding groter en gezonder geworden dan hun meeste stamgenoten. De hutten en dorpen waarnaar ze teruggaan, blijken na een poosje schoner en welvarender te worden. Er worden stukken van het oerwoud platgebrand en daar verschijnen akkertjes en vruchtboomaanplantingen. Ze hebben een groot deel van hun oude angsten en vijandschap verloren. Ze zijn beter opgewassen tegen de opdringende westerse beschaving.

de gevaren

In Amazonas noemt men de Creolen de racionalen en de Indianen de niet-racionalen, de rechtelozen. De racionalen mogen veel, de niet-racionalen bijna niets. Ze zijn overgeleverd aan de willekeur van de oerwoudpolitie die er zelfs op toeziet dat ze zomaar geen bomen hakken.
De racionalen wonen in Puerte Ayacucho, de laatste plaats waar de tweemotorige vliegtuigen van de Aero Postal kunnen landen. Twaalf jaar is men al bezig een weg aan te leggen van San Fernando de Apure naar Puerte Ayacucho, maar er zijn twee redenen waarom de laatste 25 km. nog steeds niet klaar zijn. De eerste reden is dat deze weg wordt aangelegd door militairen en voor de officieren die ermee belast zijn is het een goudmijn geworden. De regering in Caracas staat daar vrij machteloos tegenover, want bij de eerste grote regens storten elk jaar de bruggen in zodat er weer een nieuw budget verzekerd is. De tweede reden is dat de kamer van koophandel, de zakenlieden van Puerte Ayacucho die het monopolie hebben van de verkoop van de produkten, zich er met hand en tand tegen verzet. Wanneer er verkeer kan komen hebben ze de nu veel te hoge prijzen niet meer in handen. Nu kunnen ze ongestraft knoeien, woekerwinsten maken en de Indianen uitzuigen.
In Puerte Ayacucho wonen ook Indianen. Ze vormen een triest voorbeeld van degeneratie en doelloosheid. Het zijn de Indianen die zich tijdens de verkiezingen hebben laten verleiden om naar Puerte Ayacucho te komen om te stemmen,op de groene, witte of blauwe partij. Want de partijen worden aangeduid met kleuren. Komen de verkiezin-

gen in zicht, dan stappen partijfunctionarissen in hun boten en reizen gedurend maanden de Indianengebieden af. Ze nemen geschenken en partijkaarten mee. Wie het handigst met de Indianen manipuleert kan de verkiezingen winnen en dan staat de nieuwe gouverneur bij deze mensen in het krijt. Maar dat is niet zo erg want hij krijgt van de regering in Caracas anderhalf miljoen bolivar per maand en daarmee kan hij z'n hele aanhang ondersteunen, de Indianen incluis. Deze keren niet terug naar hun dorpen, waar hun hutten invallen, maar worden apathische parasieten, tot de andere partij wint, want dan verpauperen ze helemaal.
Het is daarom dat Herman Feddema de jongens inprent: "Ga straks naar jullie eigen dorpen terug. Daar wonen je ouders en je hele familie. Leer ze dat ze zich niet door mooie praatjes laten verleiden naar de stad te gaan. Reken ze voor wanneer ze bedrogen worden. Plant nieuwe gewassen zodat jullie sterker worden. Behoud je eigen gewoonten en gebruiken." Alleen op deze manier bestaat er een kans dat de Indianen zelfstandig en kritisch zullen worden en hun welvaart zelf op zullen bouwen.

de rubberplantage

Het belangrijkste werk van de Nederlandse paters is misschien wel dat de Indianen door middel van Ratón en de stimulans tot landbouw die Ratón gaf, de rubberplantages hebben verlaten. Tien jaar geleden werden de Indianen geronseld door de grote bazen om voor een hongerloontje in de oerwouden te gaan werken bij de rubberwinning.
Daar werden ze verschrikkelijk uitgebuit en kwamen steeds dieper bij hun bazen in de schuld te staan. De paters van Ratón probeerden de Indianen ervan te overtuigen dat ze zich moesten gaan toeleggen op de landbouw, op continu-landbouw om zich meer zekerheid te verschaffen. Dit is gelukt, gedeeltelijk omdat de Indianen de goederen die ze verbouwden op de missie konden verkopen tegen normale prijzen. Andere markten bestonden er niet of als ze bestonden waren ze veel te ver weg, en de prijzen belachelijk laag. Het is niet rendabel als men wat bananen en maniok wil verkopen, wanneer men twee weken onderweg is om het aan de man te brengen. Toen is men op Ratón begonnen met het verkopen van motoren aan de Indianen, om tegelijkertijd de landbouw te stimuleren en een grotere exodus naar de stad te voorkomen. Voor een motor gaf men één derde van de prijs als voorschot en de rest werd in een of twee jaar afbetaald in natura.

geld

Voor dit alles is erg veel geld nodig, meer dan de paters hebben. Ieder kind kost zo'n vijfenzeventig gulden aan kleding, schoolbehoeften en soms ook eten. En er zou nog zoveel meer gedaan kunnen worden aan landbouwprojecten en -werktuigen, een kleine veestapel, medicijnen enz. enz.
Per maand wordt ongeveer 7000 bolivar aan eten uitgegeven. Dat is elke maand weer een terugkerende last.
Voor een gebouw vind je wel iemand om te helpen, maar wie helpt met het eten, en toch is dat één van de grootste en zwaarste lasten, waar je elke maand mee zit.
Verder gevraagd muskietennetten, microscoop voor bloed- en faecesonderzoek, koortsthermometers, kleurpotloden, handdoeken, linnengoed.

* * * * * * * *

Herman Feddema zei eens: "Ik heb geen droom zoals Martin Luther King; ik heb een nachtmerrie. De nachtmerrie dat ik moet ophouden met dit werk. De nachtmerrie dat de Indianen waarvan ik houd volledig zullen degenereren. De nachtmerrie dat ze vernietigd zullen worden door de opdringende "beschaving"."

*

HELPT U MEE?
MAAK DAN GEBRUIK VAN DE BON OP PAGINA 8.
VUL HEM IN EN ZEND HEM NAAR UW BANK.

* * * * * * * *

Ik zie mijn indianen als menselijke wezens, begiftigd met een scherp verstand, een onverklaarbaar scherpe intuïtie en een grote mensenkennis. Ik zie ze volledig als gelijken. Voor mij zijn het geen primitieven, want het westers woord voor primitiviteit is in wezen een vorm van hoogmoed.
Ik weet dat zelfs het woord indianen onjuist is; dat gaf Columbus de bewoners omdat hij dacht Indië ontdekt te hebben. Ik breng ze dan ook niet mijn beschaving; ik probeer met grote zorgvuldigheid hun beschaving groter te maken en hen de maatschappelijke wapens te verschaffen, die zij nodig hebben om te blijven voortbestaan. Want deze kinderen zullen de ouders van de toekomst zijn.

Uw

Herman Feddema

Ik kan de stemmen van mijn Indiaanse jongens niet missen. Als ik naar hun gezichten kijk, zie ik daar eeuwenlange onderdrukking en angst voor de blanken. Die angst hebben we hen hier ontnomen. Op Wahari schreeuwt niemand, vloekt niemand, buit niemand uit. Wij hebben alleen een dienende functie. Wij leren van de jongens, de jongens leren van ons. Soms zie ik ze werken op ons landbouwgrondje. Soms zie ik ze jagen en vissen. Ik weet dat de beschaving opdringt. Ik weet dat er metalen in de grond zitten en dat het niet zo heel lang meer zal duren of men gaat ze ontginnen. Dan moeten deze jongens klaar zijn. Niet om op te gaan in die zogenaamde beschaving, maar minstens om zoveel te kunnen verbouwen dat ze leven kunnen, zodat ze geen beroep hoeven te doen op hen, die hen tot moderne slaven willen maken.

tear here ———————————————— tear here

TO: .... ARUBA, N.A.
(name of bank)

Oranjestad, ...

Gentlemen,

Please pay/transfer to the debit of my account the amount of ....

(in letters ....)
to "EILAND HELPT EILAND" (Algemene Bank Nederland N.V., Oranjestad Aruba)
address: Colegio Arubano, Aruba, N.A.

Particulars: Please pay this amount:	the first of each month	O
	the fifteenth of each month	O
	once	O

Name of client: ....

Signature of client:

Op het interview met mevr. dr. A. C. Prins-Winkel in het septembernummer van Vorm, waarin gesteld werd dat het onderwijs voor 80% van de bevolking faalt, zijn nu twee schriftelijke en een aantal mondelinge reacties binnengekomen.
Van de schriftelijke reacties drukten wij de eerste vorige maand af en de tweede in het nummer van deze maand. Van de mondelinge reacties noemen wij de volgende; er was iemand die zei: "Ach, dat wisten we toch allang".
Nee, we wisten het niet, we konden het wel vermoeden, geloven, van mening zijn, maar weten konden we pas nadat het *wetenschappelijk* was aangetoond.
Ook was er iemand die beweerde dat die stelling 10 (zie septembernummer pag. 5) de doodsteek voor het onderzoek was, omdat daaruit bleek dat Antilliaanse leerlingen gewoon dommer waren dan Nederlandse. Dr. Prins-Winkel toont echter aan dat deze interpretatie onjuist is.
Tenslotte waren er mensen die zeiden, dat het heus niet alleen door de taal kwam en dat er nog wel andere factoren waren die het onderwijs belemmerden. Dr. Prins-Winkel heeft ook nergens beweerd dat de taal de enige boosdoener zou zijn; wél dat het de hoofdoorzaak was van het falen van het onderwijs op de Ned. Antillen voor 80% van de bevolking.
Van al deze kritische reacties maakten wij een samenvatting en stuurden die naar dr. Prins-Winkel, met het verzoek of zij er zelf op wilde reageren. Dat doet zij dan in bijgaand artikel.

J.J.

moedertaal van essentieel belang voor het welslagen van het onderwijs

Was het wel nodig, een onderzoek in te stellen naar de invloed van de voertaal op de leerprestaties van leerlingen van de Antilliaanse basisschool?
Wetenschappelijk is immers reeds vele malen bewezen dat kinderen het beste leren wanneer zij onderwijs ontvangen in hun moedertaal. Unesco stelt zelfs — Monographs on fundamental education VIII, Paris 1953 — "It is axiomatic that the best medium to teach a child is his mother-tongue."
Of deze stelling ook op de Antillen wordt aanvaard, is zeer de vraag. De vele discussies en tegenwerpingen die men oproept wanneer de voertaalproblematiek aan de orde wordt gesteld, doen vermoeden dat bovengenoemde internationaal aanvaarde gedachte op de Antillen nog geenszins gemeengoed is.
In onderwijskringen groeit intussen het gevoel van onbehagen ten aanzien van de onderwijsresultaten. Zijn de leerlingen werkelijk zo dom dat zij niet kunnen leren? Zijn de materiele voorzieningen van overheidswege dermate onvoldoende, dat de vooruitgang van het onderwijs belemmerd wordt? Schiet de onderwijzer soms zelf tekort?
In het eerste gedeelte van "Kabes Duru" wordt getracht, een aantal van de vele factoren die tot de huidige toestand hebben geleid, te analyseren. In elke situatie is het ten allen tijde voor de betrokkenen moeilijk geweest distantie te nemen en de geest des tijds te doorbreken.
In zoverre is het ook ten aanzien van de Antilliaanse onderwijssituatie niet mogelijk, schuldigen aan te wijzen. Voorzover van schuldigen gesproken moet worden, dient o.a. gewezen te worden op het ongelooflijk sterke superioriteitsgevoel waarmee de gemiddelde West-Europeaan de Derde Wereld steeds is tegemoet getreden. De daaruit resulterende gevoelens van onmacht en ontoereikendheid maken het mogelijk dat de ander het meest eigene, zijn ras, zijn cultuur, zijn taal, gaat verloochenen.
In "Kabes Duru?" wordt getracht de invloed van de vreemde voertaal op het denkvermogen van Papiamento-sprekende leerlingen, op de onmogelijkheid om tot goede leerprestaties te komen, te belichten. *Hoewel de voertaal uiteraard niet de enige factor is, die tot moeilijkheden aanleiding geeft, blijkt hij toch wel een belangrijke factor, zo niet het aangrijpingspunt, voor het échec van het Antilliaanse onderwijs.* Geen enkel land kan zich permitteren, menselijke potenties verloren te laten gaan. In onderwijskringen is men zich bewust dat de optimale situatie welke wij menen na te streven, geenszins wordt bereikt.
Op grond van een onderzoek waarbij ruim 4000 kinderen betrokken waren komen wij tot een tiental conclusies welke o.a. werden afgedrukt in Vorm, sept. '73, pag. 5. Bij het lezen van deze conclusies rijst de vraag, of hier wel menselijke potenties verloren gaan. Zijn Antilliaanse kinderen, zoals men altijd vermoedde, niet doodgewoon dom? Conclusie 10 luidt: Papiamentu sprekende leerlingen uit zowel de hogere als uit de lagere welstandsklasse behalen relatief vaker lage, dan hoge I.Q.-scores, Nederlands sprekende leerlingen uit beide welstandsklassen behalen relatief vaker hoge dan lage I.Q.-scores.
Is deze conclusie de doodsteek voor het Antilliaanse onderwijs? Leren de kinderen op school het denken af? Of is de conclusie de doodsteek voor de Antilliaanse leerlingen? Zijn Antilliaanse kinderen werkelijk zo dom? Aansluitend aan deze vragen volgt de gedachte: komen de Engels, Spaans, Portugees, en anders sprekende leerlingen niet tot beter resultaten dan de Papiamentu sprekende? Om bij het laatste te beginnen: anderstalige leerlingen komen niet tot betere resultaten dan Papiamentu sprekende leerlingen. In menig opzicht zijn de Engels sprekende leerlingen er zelfs nog erger aan toe. Onder de anderstaligen vormen zij een relatief grote groep. Zij vallen minder op door exotisch gedrag of ongewone taal. Over het algemeen zijn ze ook Antillianen en gaat hun specifieke identiteit verloren in de grote groep. Antilliaanse leerlingen hebben niet het geluk dat zij tegemoetgetreden worden met de consideratie, welke men ook bij het Antilliaanse onderwijs aan de dag legt voor buitenlandse kinderen, die de instructietaal niet machtig zijn. Evenals bij de Papiamentu sprekende leerlingen, hebben ook in de groep anderstalige leerlingen de factoren welstandsklasse, intelligentie en moedertaal een cumulatief effect ten aanzien van de leerprestaties, als volgt:

verzwarende factoren:
lagere welstandsklasse,
lage I.Q.-scores,
moedertaal niet gelijk aan instructietaal.

verlichtende factoren:
hogere welstandsklasse,
hoge I.Q.-scores,
moedertaal gelijk aan instructietaal.

Teneinde het effect van de vreemde instructietaal op de leerprestaties van Papiamentu

sprekende leerlingen zo duidelijk mogelijk te doen uitkomen, werd de — relatief kleine — groep van anderstalige leerlingen buiten het uiteindelijke onderzoek gehouden.
In verband met het bovenstaande kan men zich afvragen, of Papiamentu sprekende leerlingen dan inderdaad zo "dom" of zo "lui" zijn, als hun nogal eens wordt verweten (Kabes Duru, p. 123 e.v.).

Vertraging en intelligentie bij Papiamentu sprekende en Nederlands sprekende leerlingen uit de leerjaren III en VI (in percenten)

Papiamentu sprekenden		
Vertraging	**laag I.Q.**	**hoog I.Q.**
geen	**36%**	**66%**
wel	**64%**	**34%**
totaal	**100%**	**100%**

Nederlands sprekenden		
Vertraging	**laag I.Q.**	**hoog I.Q.**
geen	**59%**	**88%**
wel	**41%**	**12%**
totaal	**100%**	**100%**

Uit bovenstaande tabellen blijkt, dat Papiamentu sprekende leerlingen in het algemeen eerder de dupe zijn van het onderwijs dat zij volgen dan de Nederlands sprekende leerlingen. De invloed van de intelligentiefactor op de vertraging (is het zittenblijven) van leerlingen in beide taalgroepen blijkt duidelijk. Er blijven meer leerlingen die lage I.Q.'s scoorden, dan leerlingen die hoge I.Q.'s scoorden, ten achter bij het leergebeuren. Nederlands sprekende leerlingen met lage I.Q.'s-scores ondervinden echter duidelijk minder vertraging dan Papiamentu sprekende leerlingen met lage I.Q.-scores. Nog duidelijker liggen de verschillen tussen Papiamentu sprekende en Nederlands sprekende leerlingen die hoge intelligentiescores behaalden. Papiamentu sprekende leerlingen met hoge I.Q.-scores ondervinden bijna evenveel vertraging als Nederlands sprekende leerlingen met lage I.Q.-scores.
De verschillen komen nog duidelijker te liggen bij het invoeren van de factor "leerprestaties".

Leerprestaties van Papiamentu sprekende en Nederlands sprekende leerlingen uit de leerjaren III en VI, die lage en die hoge intelligentiescores behaalden (in percenten).

Papiamentu sprekenden		
Leerprestaties	**laag I.Q.**	**hoog I.Q.**
goed	**46%**	**66%**
zwak	**54%**	**34%**
totaal	**100%**	**100%**

Nederlands sprekenden		
Leerprestaties	**laag I.Q.**	**hoog I.Q.**
goed	**79%**	**96%**
zwak	**21%**	**4%**
totaal	**100%**	**100%**

Leerlingen met lage I.Q.-scores leveren over het algemeen zwakkere leerprestaties dan leerlingen met hoge I.Q.-scores. Echter, Papiamentu sprekende leerlingen met lage I.Q.-scores leveren 2 1/2 maal zo vaak zwakke leerprestaties, als nederlands sprekende leerlingen met lage I.Q.-scores. Erger nog, Papiamentu sprekende leerlingen met hoge I.Q.-scores, leveren vaker zwakke leerprestaties dan Nederlands sprekende leerlingen met lage I.Q.-scores.
De z.g. "domheid" van de Antilliaanse leerling kan in elk geval niet alleen debet zijn aan zijn zwakke leerprestaties. Papiamentu sprekende leerlingen, die ondanks de mogelijke cultuurbepaaldheid van de gebruikte intelligentietests toch nog hoge I.Q.-scores behaalden, blijven duidelijk ten achter bij Nederlands sprekende leerlingen die lage I.Q.-scores behaalden, wanneer de leerprestaties van deze leerlingen worden vergeleken.
Sommige intelligente leerlingen worden, naar het schijnt, onvoldoende tot creatief denken aangezet. De z.g. "luiheid" van vele Antilliaanse leerlingen kan dan ook herleid worden tot "denkluiheid". *Op school leert menige leerling het denken af!* Ook de ontmoediging werkt verlammend. Voor menige leerling wordt het verkrijgen van "zwakke" waardering voor zijn leerprestaties tot een alledaagse ervaring. *De ontmoedigde leerling ondergaat een afstompingsproces; hij zet zich steeds minder in voor het schoolwerk en gaat deswege steeds minder presteren.*
Duidelijk blijkt de vernietigende invloed van de ontmoediging o.a. uit het steeds zwakker worden van de leerprestaties, naarmate de leerlingen vaker zijn blijven zitten (Kabes Duru? p. 96).
En de onderwijzer? Wat verwacht hij van zijn leerlingen? Wat verwacht hij van zichzelf? In het korte bestek van dit artikel is het niet mogelijk, alle aspecten van het probleem te belichten. In "Kabes Duru?" wordt hier nader op ingegaan.
Tot slot een doordenkertje: Waarom zou men, indien men zó overtuigd is van het verstandelijk falen van de Antilliaanse leerling, er zo op tegen zijn hem in zijn "domheid" tegemoet te komen, door hem te onderwijzen in zijn eigen taal inplaats in die moeilijke, vreemde instructietaal?

ingezonden stukken

Reactie op kabes durisme bij kwekelingen

Meneer Kolmus,
Vraag: Uw artikel is niet overal goed aangekomen, waarom hebt u het geschreven?
Antwoord: Het stukje is geschreven om gewoon de sfeer te verbeteren, waaraan jullie en ik ook zouden kunnen meewerken. Typisch is, dat er ook nogal wat mensen zijn die positief hebben gereageerd. Zij zijn nog wel meer negatieve uitspraken tegengekomen.
V.: Veel studenten zien het als negatief.
A.: Dat vind ik heel verdrietig, het artikel is juist als positief bedoeld.
V.: Maar waarom dan al die negatieve uitspraken over ons, zijn die waar?
A.: Die uitspraken — dat staat duidelijk in het stukje — zijn vooroordelen. Als ik het woord noem, dan vraagt men wat ik daar mee bedoel en of ik voorbeelden weet. Daarom heb ik er een paar uit de praktijk gegeven.

Deze uitspraken zijn soms waar, ze zouden op de drop-outs kunnen slaan. Maar ze slaan niet op jullie allemaal, dat zijn vooroordelen. Generalisaties en vooroordelen zijn kwalijke zaken. Helaas las je in hetzelfde nummer, dat er in onze onderwijswereld zoveel "getrapt" wordt, wie vindt dat niet erg?
V.: Maar er zijn mensen die vragen: Zijn jullie dan zo, een docent van jullie zegt het zelf!
A.: Die mensen hebben dan nog niet het hele stuk gelezen; ze zijn niet van mijzelf! De uitspraken zijn verder niet eens belangrijk en zijn als illustratie bedoeld. Wat daaromheen staat is van belang. Maar misschien wordt het zo te realistisch, daar heb ik aan gedacht. Je mag soms niet alles zeggen.
V.: Zijn die uitspraken niet te persoonlijk en werk je zo niet vooroordelen in de hand? Van wie zijn ze dan?
A.: Waarom zou je je met dingen bezig houden die geen enkel nut hebben? Een ieder van ons (daarnet nog werden er enkele genoemd in de dicussie hierover nietwaar) komt wel eens negatieve opmerkingen tegen, maar wat is het nut van puzzelen waar iets vandaan komt? Laten we bij ons zelf nagaan of wij ook zo negatief zijn. Als je het aan mij zou vragen zou ik eerlijk zeggen: helaas, ja. Maar daar kun je en moet je toch wat aan doen, om met elkaar te leven en te werken? Ik geloof verder niet dat deze onnozele uitspraken bij ons vooroordelen in de hand werken, dan hebben we weinig vertrouwen in onszelf. Nog een punt is dat juist opmerkingen "achteraf" en dus niet in het openbaar sfeerbedervend zijn. Je zou hier openlijk over moeten spreken op een menselijke manier en niet weer boos en emotioneel iemand tegemoet treden. Zo'n "olifantehuid" hebben wij toch niet?
V.: Dus de mensen moeten elkaars situatie leren kennen.
A.: Zo iets, ja. Wij begeleiders van jullie mogen best wat meer over jullie achtergronden weten, daarom ook enkele opmerkingen uit mijn ervaring met kwekelingen vol problemen. Als je later nog eens hoofd-der-school wordt bv. zou je toch ook begrip moeten tonen voor je collega's. Niet zomaar "hij is altijd ziek", maar nagaan waarom dat zo is. Nogmaals, de uitspraken zijn niet waar en de moeite van het bespreken niet waard. Belangrijk is negatieve houdingen af te leren door zelf zulke uitspraken te vermijden. Maar stel dat iemand helemaal niet geschikt is voor onderwijzer en enkele negatieve opmerkingen kunnen op die persoon slaan, waarom zijn opeens alle kwekelingen zo slecht?

Ook hoor je nog teveel opmerken "die school is zus, die school is zo . . ." Verder is al het andere voor velen ook altijd het mindere. Ik herinner mij van Amerikaanse studenten dat zij het Nederlandse onderwijs maar belachelijk vonden. De organisatie van de universiteiten is zo inefficient en je krijgt veel te veel vakken voordat je aan een specialisatie toekomt. Je moet niet zo automatisch vergelijken maar uitgaan van je eigen situatie en nagaan wat van het andere te leren valt. Laten we proberen op te houden met afbrekende kritiek, het is een trieste zaak als het stuk nog steeds verkeerd gelezen wordt.

J. Fernandes
M. del Prado
(interviewers)

De vinger op de rotte plek (2)

Gaarne geven ondergetekenden een toelichting op hun artikel "de vinger op de rotte plek". Helaas blijkt dat er onvolkomenheden aan dit artikel kleven, waardoor een verkeerde indruk is gewekt. De redactie plaatste het artikel overigens onverkort en ongekuist.
Het artikel komt over als een aanval op de ambtenarij. De bedoeling van de schrijvers was echter om aan te tonen, dat niet alleen de vreemde voertaal het falen van het onderwijs veroorzaakt, maar dat een complex van factoren hiervoor verantwoordelijk is. De oplossing zal dan ook niet alleen in het invoeren van het Papiaments gevonden moeten worden. Nu puntsgewijs enige verbeteringen:

1. De titel had moeten zijn: "de vinger op de rotte plek?" De schrijvers vroegen zich af of in het interview met Dr. Prins-Winkel wel de vinger op de rotte plek gelegd werd.
2. De verwijzing naar de inspectie werd ontleend aan het interview zelf. De opmerking over wetshandhaving ontstond door een uitspraak van een, overigens niet Arubaanse, inspecteur. Men wilde uiteraard niet stellen, dat er van de inspecties instructies zouden zijn uitgegaan aan de hoofden om saaie leerplannen en lesroosters te produceren. Saaie leerplannen en lesroosters zijn volgens Dr. Prins-Winkel een gevolg van de hopeloos verouderde onderwijswet van 1935. Doordat deze wet nog steeds van kracht is, komt men in een vicieuze cirkel terecht. Men wil wel anders, maar men kan niet. Slechts de wetgevers kunnen dit dilemma doorbreken.
3. De leerkrachten staan voor de klas te zwetsen. Misschien doen sommigen dit wel, maar het is toch echt een drukfout, en moet zijn "zweten".

Over frustraties zegt Dr. Prins-Winkel: "Als je voor een klas staat waar heel veel leerlingen échec lijden. Hoe meer je gefrustreerd raakt, hoe minder je gaat doen. Men moet zich echter eerst de situatie realiseren en dan pas wat doen. Zolang je het verdringen wil en met je frustraties blijft rondlopen, zonder je te realiseren, hoe het komt, dat je gefrustreerd bent, komen we niet verder." Simpelweg: frustraties ontstaan omdat men beter wil, maar niet beter kan.

In zoverre is het laatste gedeelte van het artikel een cri de coeur. De VLA wil gaarne medewerken aan een verbetering van het onderwijs, maar wordt in dit streven gewantrouwd. Wat we zouden moeten hebben is, dat *alle instanties*, t.w. schoolbesturen, inspectie, onderwijszaken, bestuurscollege, departement en landsregering ervan overtuigd zijn, dat wij bereid zijn mede te werken in het belang van het onderwijs, en ons niet als vijanden zien. Op elk goed initiatief van onderwijzers, hoofden, groepen van leerkrachten of hoofden, bonden zou men positief moeten reageren door te onderzoeken of men ergens een kans ziet om dit te verwezenlijken en niet of men een artikel in de wet kan vinden, waarop men het af kan wijzen. Slechts met een positieve instelling ten opzichte van elkaar zal men resultaten in het onderwijs kunnen behalen.

C. W. A. Betram, secr.
J. v. Dijk, penn.

* * * * *

UNESCO jeugdnieuws

de krant in de klas — geestdriftiger en beter leren

door john f. coppola

Vijf miljoen scholieren in de VS leren meer dankzij de krant. Duizenden scholen gebruiken dagbladen als leermiddel en de ervaringen die er sinds 1956 mee zijn opgedaan hebben overtuigend het nut van dit "krant-in-de-klas-programma" aangetoond.

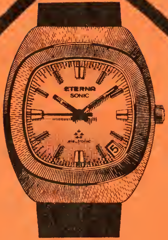
Het terdege analyseren van een compact geschreven bericht, waarin verschillende zienswijzen en feiten zijn samengebracht, blijkt vruchten af te werpen zowel doordat men beter leert lezen wat er staat, als doordat men beter in staat is zelf een onderwerp in woorden te vervatten. Bovendien beoogt het programma de leerlingen te interessren in hetgeen er in hun gemeenschap gebeurt. In de les kan dankzij de krant het accent worden verlegd van het leerboek naar de actualiteit: lokaal, landelijk en internationaal. Dit geldt niet alleen voor onderwijs in vakken die direct aansluiten bij de maatschappij, maar bijvoorbeeld ook voor de wiskunde waarbij de koersen van effecten- en goederenmarkten worden gebruikt. Het rekenen gebeurt dan niet meer met abstracte getallen, maar met grootheden die betrekking hebben op het leven in de wereld van nu. Van onderwijszijde wordt gemeld dat hierdoor nieuwe geestdrift is gewekt bij leerlingen die door saaiheid van formules en axioma's waren afgeschrikt.

De middelbare scholen van Leland in Mississippi constateerden na acht weken krantenlezen in de klas dat het vermogen van sommige leerlingen om iets te lezen en het gelezene dan ook in zich op te nemen verbeterd was in een mate die alleen was aan te geven als een verbetering in peil of ze enige klassen verder waren gekomen. In Santa Monica, Californië, werd na een proef met de krant in de klas besloten het systeem voort te zetten omdat gebleken was dat leerlingen die weerzin koesterden tegen leerboeken geestdriftiger werkten nu de teksten die hun voorgelegd werden direct te maken hadden met de actualiteiten. In Tennessee boekte men vooruitgang bij het lees- en schrijfonderricht aan volwassenen toen de boeken werden vervangen door kranten en tijdschriften: alleen al dat geen gebruik meer gemaakt werd van leermiddelen die eigenlijk voor kinderen waren gemaakt had al een psychologisch gunstig effect. Voor dit en ook de andere gevallen geldt bovendien dat de krant in tegenstelling tot boeken een direct contact bewerkstelligen met de "echte" wereld. Een voorbeeld hiervan gaf een school in Memphis, Tennessee. De zesde klas verdiepte zich eerst in de structuur van de rechtspraak en begon toen aan de hand van kranteverslagen een onderzoek: had een spoorwegmaatschappij de wet overtreden bij pogingen huiseigenaren te overreden hun bezit te verkopen ten behoeve van de aanleg van een nieuwe baan? De jury sprak de spoorwegmaatschappij vrij. Zelf werd ze wel onderhanden genomen over fouten in uitspraak en grammatica die bleken uit de bandopnamen van het hele "proces"

AKTIVITEITEN HOOFDBESTUUR

4 oktober:	Hoofdbestuursvergadering
9 "	Vergaderingen met SMOA en SKOA
11 "	Vergadering met Openbaar Onderwijs Bijzondere Ledenvergadering
12 "	Aanbieding petitie
16 "	Landelijke contactcommissie voor het onderwijs
18 "	Gesprek in Fesinaverband met economische zaken over inkoopcentrale
19 "	Gesprek met informateur Evertsz
22 "	Gesprek BC-VLA
23 "	Gesprek VLA-fractieleiders eilandsraad
25 "	Fesinaraadsvergadering

In de advertentie van Hagemeyer op de volgende omslagpagina vervalt het woord airco's, daarvoor in de plaats komt freezers.

primeur voor de antillen

Juwelier **KAN**

brengt als eerste op de Nederlandse Antillen het nieuwste elektronische horloge

ETERNA SONIC

Voor mensen die met secondes werken is dit het enige werkelijk nauwkeurige horloge.

Nauwkeurig tot op ongeveer 30 seconden per maand. Een batterij draagt zorg voor de energie van het uurwerk, toereikend voor een jaar.

Voor de grootste precisie naar **KAN**
Vraagt vrijblijvend naar de

ETERNA SONIC